

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

На сучасному етапі розвитку суспільства основною метою покарання є не бажання завдати правопорушнику особистих чи майнових обмежень, а перевиховати його, зробити з нього повноцінного члена суспільства, а також здійснити правосуддя що до такої особи (тобто застосувати справедливе покарання). Цю думку також підтримує законодавець. Відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України, щодо різних груп населення застосовуються різні види кримінальних покарань (або не застосовуються взагалі). Я вважаю, що правильність такого підходу не потребує обґрунтування. Проте все ще потребує досить серйозного аналізу сам порядок застосування особливих покарань щодо особливих груп населення. Саме застосуванню одного з таких видів покарання і присвячена ця стаття.

Відповідно до ст. 92 КК України примусовими заходами медичного характеру є надання амбулаторної психіатричної допомоги, поміщення особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, в спеціальний лікувальний заклад з метою її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь.

Мета примусових заходів медичного характеру закріплена у постанові Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 року № 7 і полягає у наступному:

- 1) вилікування чи поліпшення стану здоров'я осіб, названих у статтях 19, 20, 76, 93 та 96 КК України;
- 2) запобігання вчиненню зазначеними особами нових суспільно небезпечних діянь (злочинів), відповідальність за які передбачена нормами КК України.

Підставами застосування судом примусових заходів медичного характеру (відповідно до ст. 503 КПК України є: 1) наявність суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК; 2) доведеність вчинення цього діяння даною особою; 3) встановлення того факту, що особа в момент вчинення суспільно небезпечного діяння була в стані неосудності, чи захворіла після цього психічною хворобою, яка виключає застосування кримінального покарання; 4) визнання цієї особи небезпечною для суспільства в силу її хворобливого стану і характеру вчиненого нею діяння.

Досудове розслідування щодо застосування примусових заходів медичного характеру проводиться слідчим відповідно до загальних правил, передбачених КПК України, з урахуванням положень гл. 39 КПК України. Це розслідування провадиться за загальними правилами без будь-яких винятків до встановлення

психічного стану особи, яка вчинила суспільно небезпечні дії. Психічний стан такої особи встановлюється психіатричною експертизою.

Предметом доказування під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру є: 1) час, місце, спосіб та інші обставини вчинення суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення; 2) вчинення цього суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення цією особою; 3) наявність у цієї особи розладу психічної діяльності в минулому, ступінь і характер розладу психічної діяльності чи психічної хвороби на час вчинення суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення чи на час досудового розслідування; 4) поведінка особи до вчинення суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення і після нього; 5) небезпечність особи внаслідок її психічного стану для самої себе та інших осіб, а також можливість спричинення іншої істотної шкоди такою особою; 6) характер і розмір шкоди, завданої суспільно небезпечним діянням або кримінальним правопорушенням.

У КПК України від 13.04.2012 року вперше врегульовано питання про права особи, яка бере участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, користується правами підозрюваного та обвинуваченого в обов'язі, який визначається характером розладу психічної діяльності чи психічного захворювання відповідно до висновку судово-психіатричної експертизи, та здійснює їх через законного представника, захисника. Якщо характер розладу психічної діяльності чи психічного захворювання особи перешкоджає проведенню процесуальних дій за її участю або участі у судовому засіданні, прокурор, суд мають право прийняти рішення про проведення відповідних процесуальних дій без участі такої особи.

Запобіжні заходи до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, є засобами впливу на таку особу з метою обмеження її свободи або встановлення за нею нагляду. Відповідно до ч. 1 ст. 508 КПК України передбачено такі запобіжні заходи:

а) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї при обов'язковому лікарському нагляді;

б) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають небезпечну поведінку такої особи.

Право на застосування таких запобіжних заходів належить виключно суду і лише з моменту встановлення факту розладу психічної діяльності чи психічної хвороби.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що у частині застосування примусових заходів медичного характеру, відповідно до нового Кримінально-процесуального кодексу. Україна зробила великий крок вперед до впровадження міжнародних правових стандартів та перейшла на новий етап правової реформи.